

МЕТОДОЛОГИЯ ЗА СТАТИСТИЧЕСКО ОТЧИТАНЕ НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ СЪС СТОКИ

1. Цел на изследването

Статистическото изследване на движението на стоки от/за България има за цел да осигури информация, необходима при изчисляване на текущата сметка на платежния баланс, калкулиране на националните сметки на страната, формиране на обема и стойността на световната търговия, определяне търговската политика на страната, маркетинговите проучвания на бизнес средите.

2. Обект на изследването и източник на информацията

Обект на изследването е движението на стоки от/за България.

Основни източници на информацията са:

- Единния административен документ, който се попълва от всички субекти, извършващи внос или износ на стоки от/за трети страни;
- Интрастат декларации за пристиганията и изпращанията на стоки от/за страни членки на Европейския съюз;
- статистическа информация за специфични стоки и движения;
- Декларации по ДДС;
- VIES декларации.,

3. Обхват на изследването

Обект на статистическото изследване са стоките, които напускат или влизат на статистическата територия на Република България и от които се формира стокообмена на страната.

Вносът/пристиганията включват всички стоки, които влизат на статистическата територия на РБългария от други страни и са предназначени за потребление в страната, за преработка в страната, с цел да бъдат изнесени/изпратени в друга страна след преработката, а също и внос/пристигане на стоки след преработка извън страната.

Износът/изпращанията включват всички стоки, които напускат статистическата територия на РБългария и са предназначени за нормален експорт за друга страна. Включват се и стоки, които са връщат на търговския партньор след преработка в България, или се изнасят/изпращат стоки предназначени за преработка на територията на друга страна с цел обратното им връщане в България.

В статистическите обеми на вноса и износа не се включват внесените стоки поставени под режим митническо складиране без преработка, а в износа - реекспорта на тези стоки.

Статистиката на външната търговия не отчита транзитното преминаване на стоки през територията на РБългария.

Месечните обеми на изнесените и внесени стоки се определят в зависимост от датата, на която е оформен митническият документ, а при търговия с партньори от ЕС референтният месец е този, през който стоките физически са доставени или са напуснали територията на РБългария.

4. Използвани класификации и номенклатури

4.1 За кодиране на стоките позиции, обект на външнотърговски операции, до 1991 г. в България се използва стоката номенклатура на СИВ. От 1992 г. до 1995 г. Митническата тарифа на България (8 значен код) се основава на Хармонизираната система (HS) – първите 6 знака, а останалите 2 знака определят националната специфика на българските стоки. От 1996 г. 8-значните кодовете стават 9-значни. В съответствие с чл. 94 от Европейското споразумение за асоцииране от 1998 г. Митническата тарифа на Република България се базира в първите 8 разряда на Комбинираната номенклатура (CN) на Европейския съюз, а 9-ият знак отразява националната специфика на стоките,

произведени в България. От 2007 г. в България се прилага директно Комбинираната номенклатура за страните от ЕС – 8 значен сток код.

Структурата на стоквата номенклатура е следната:

- раздели
- глави – двузначен код
- позиции – 4 значен код
- подпозиции – 6 значен код
- стокви кодове – 8 значен код

Базисната статистическа информация за външната търговия се събира на ниво сток код, като се подготвят и публикуват и данни агрегирани на по-високите нива от номенклатурата - позиции, глави и раздели

4.2 За аналитични цели се използват и други международни класификации:

- Стандартна международна външнотърговска класификация - SITC, която е предпочитана за икономически анализи. Групирането на стоките по тази класификация се извършва според степента на преработка на търгуваните стоки;

4.3. Широки икономически категории (BEC) - стоките се групират според тяхното предназначение – потребителски стоки, инвестиционни стоки и т.н.;

4.4 Национална класификация на икономическите дейности (НКИД)

4.5 Национална класификация на продуктите по икономически дейности.

5. Страни търговски партньори

Съгласно клаузите на Киотската конвенция:

- при внос - страната партньор е тази, която е произвела стоката, наречена "страна на произход".

- при износа - страната партньор е тази, която ще потребява стоките наречена "страна на потребление".

Съгласно европейските Регламенти при търговия със страни членки на ЕС:

- при пристигания - страната партньор е страната членка, от която стоките се изпращат за РБългария, друга страна партньор е тази, която е произвела стоката, наречена "страна на произход";

- при изпращания - страната партньор е страната членка, за която се изпращат стоките.

Страните са кодирани съгласно европейската Номенклатура на страните и териториите за целите на статистика на външната търговия.

В НСИ се подготвят и публикуват данни по различни групировки на страни и икономически зони, в съответствие с препоръките на Потребителското ръководство по Статистика на търговията със стоки на Евростат

6. Статистическа стойност

Всички страни членки на Световната търговска организация са задължени да спазват концепцията за стойността: - внос/пристигания се отчитат по цени CIF (costs, insurance and freight) и износ/изпращания – по цени FOB (free on board).

- При внос/пристигания цена CIF включва стойността на стоката, застраховките и транспортните разходи до границата на Р България. Когато условията на доставка са различни от CIF, стойността се преизчислява, за да се получат условия на доставка CIF;

- При износ/изпращания цена FOB съответства на стойността на стоката и транспортните разходи и застраховки до границата на Р България. Когато стоката напуска територията на България при други условия на доставка, то стойността също се преизчислява, за да се получат условия FOB.

Статистическата стойност на стоките след преработка включва стойността както на вложените суровини и материали, така и стойността на вложения труд.

За целите на платежния баланс и за изчисляване на външнотърговското салдо по цени FOB вноса/пристиганията от цени CIF се преизчислява по цени FOB. Относителният дял на разходите за

транспорт, застраховки и други товарно-разтоварни услуги, включени в цена CIF се определят според методологията на „Национални сметки“ на НСИ и „Платежен баланс“ на БНБ

7. Валутни курсове

Всички сделки се преизчисляват в български левове по курс на съответната валута, обявен от БНБ. При износ и внос на стоки за/от трети страни, съгласно митническите разпоредби, за текущия месец се прилага банковия курс от предпоследната сряда на предходния месец. При отклонения в курса на отделните валути към лева с повече от 5% се практикува прилагането на седмичен курс.

8. Технология на отчетността

8.1. Единните административни документи (митническите декларации) от всички митнически бюра се въвеждат в системата БИМИС (Българска интегрирана митническа информационна система).

8.2. Ежемесечно, на базата на двустранно споразумение с Агенция „Митници“ (АМ), НСИ получава файл с първични записи, които включват 25 полета от ЕАД, необходими за външнотърговската статистика.

8.3. Интрастат декларациите се въвеждат в информационната система „Интрастат“ на НАП.

8.4. Ежемесечно, съгласно Инструкцията за информационен обмен между НСИ и НАП, разработена в изпълнение на Закона за статистика на вътрешнообщностната търговия със стоки (ЗСВОТС), НСИ получава файл с първичните записи от всички Интрастат декларации.

8.5. Ежемесечно, съгласно утвърдената Инструкция, НСИ получава от НАП информация от ДДС декларациите за извършените от икономическите субекти вътрешнообщностни доставки и вътрешнообщностни придобивания.

8.6. Месечно НСИ получава допълнителна информация за специфични стоки и движения на стоки.

9. Проверка на получената информация

НСИ извършва проверка на получените масиви на три етапа.

9.1. Входящ формален контрол, включващ проверка за валидност на използваните кодове на стоки и наличието на количество по допълнителна мерна единица за стоките, за които има изискване да се посочи такава информация, съгласно действащата през съответната година Комбинирана номенклатура на стоките; кодове на страните партньори, съгласно актуалната Номенклатура на страните и териториите за целите на външнотърговската статистика; вид транспорт и посочената националност на транспортното средство; превоз в контейнери и код за преференции при търговия с трети страни; дублирани и некоректни записи, пълнота на записи и допустимост на посочените стойности.

9.2. Статистически контрол, проверка за съвместимост между отделните полета – съотношение между нето тегло и количество по допълнителна мярка; ценовите вариации на основните търгувани стоки; връзката страна партньор и вид

транспорт, сток код и вид транспорт; съотношението стойност и статистическа стойност в зависимост от условията на доставка, вида транспорт, страната партньор.

9.3. Статистическа обработка на откритите грешки - при необходимост от допълнително уточняване или извършване на справка с първичния документ, при търговия с трети страни, се отправя искане до Агенция „Митници“ за допълнителен оглед и последващи корекции. При грешки в Интрастат декларациите се осъществява контакт със съответната фирма за уточняване на данните и изясняване на обстоятелствата, при необходимост се изисква подаването на коригираща декларация към информационната система Интрастат на НАП и последващо предаване на данните към НСИ.

Провереният и коригиран файл се подлага на обработка за :

- индикация на отчетния период;
- зареждане към първичните записи, на базата на поддържани от НСИ таблици за връзки, на допълнителна информация за отнасяне към различни класификации – SITC, ВЕС, NACE и други;
- подготовка на файлове за ежемесечно изпращане на информация в европейската База данни COMEXT в структура и формат според изискванията на Евростат;

- подготовка на файлове за зареждането на националната статистическа База данни "Външна търговия" на НСИ за обслужване на потребители;

- подготовка на информационни продукти за разпространение.

9.4 За търговията със страни от ЕС, при която се прилагат изключващи прагове за наблюдение, ежемесечно се извършва доценка на търговията под прага за наблюдение на базата на статистико-математически модели и данни от ДДС декларациите за извършените вътрешнообщностни доставки и придобивания. Извършва се оценка и на неотговорилите задължени лица. Дооценките се добавя към основния файл и данните участват при формирането на обема на стоковите потоци при отчитане на вътрешнообщностната търговия със стоки.

10. Статистически показатели

Данните за стоковите потоци се подготвят за потребители със следните реквизити:

- отчетен период;
- продуктов код, дефиниран съгласно Комбинираната номенклатура;
- страна - търговски партньор;
- статистическа стойност ;
- нето тегло - кг;
- количество по допълнителна мярка (литър, брой и др.);

11. Актуализация на информацията за предходни периоди

Ежемесечно се извършва актуализация на данните за предходния месец, а всяко тримесечие се извършва актуализация на данните от началото на годината. След изтичане на календарната година, извършването на допълнителна проверка и анализ на годишните данни и отразяване на всички корекции и допълнения, се подготвя файл с окончателни годишни данни.

Ежемесечно разпространяваните данни през годината са предварителни и подлежат на уточнение през следващите периоди.

След изготвянето на окончателните данни информацията не подлежи на актуализация. На базата на тези данни се извършват годишните ревизии на вече публикуваните данни и се подготвят годишните публикации.

От окончателните годишни данни се подготвя окончателен годишен масив с данни за европейската база данни COMEXT, за базата данни на ООН COMTRADE, базата данни на FAO. Актуализира се и файла в БД „Външна търговия“ на НСИ.

12.. Тримесечно се изчисляват индекси на цени на външната търговия, съгласно утвърдената методика. Тримесечните индекси се публикуват в Интернет. След получаване на окончателен годишен масив с данни се извършва ревизия на тримесечните и годишния индекс за съответната година.

13. Публичност и прозрачност

13.1 Достъп до прилаганата методология

В WEB – страницата на НСИ (WWW/ nsi.bg). са публикувани:

- методологията, по която се събира, обработва и разпространява статистическата информация за стокообмена на България ;
- методологията, по която се изчисляват индексите на цени на износа и вноса ;
- методологията, по която се извършват огледални сравнения на стоковите потоци ;
- методологията, по която се определят праговете за наблюдение по системата Интрастат;
- методологията, по която се извършва доценка на търговските потоци;

Кратки методологични бележки са включени в публикация "Външна търговия", "Статистически годишник на Република България" и други статистически издания, съдържащи външнотърговска информация.

13.2. Връзки със средствата за масова информация

Тримесечно се провеждат пресконференции за журналистите, като се подготвят и предоставят аналитична справка за външнотърговската дейност през съответния период и таблици с основните данни – търговия по месеци, по страни основни търговски партньори на България, групи стоки по SITC.. Същата информация се изпраща едновременно и на министерствата и ведомствата в страната.

13.3. Публикации

- раздел в месечния бюлетин "Статистически известия"
- публикация "Външна търговия на България" - годишно, с окончателни данни
- раздел в "Статистически справочник" - годишно, с предварителни данни
- раздел в " Статистическия годишник" - годишно с окончателни данни

Информация за съдържанието и обхвата на изданията се съдържа в Катола на НСИ.

13.4. Електронен достъп

- таблици във Web – страницата на НСИ (обновяват се всеки месец)

13.5. Обслужване на потребители

Потребителите на статистически данни за външната търговия на България имат свободен достъп до публикуваните в Интернет данни. Подготвените издания се предлагат в книжарницата на НСИ и се изпращат на потребителите, имащи абонамент. Заявки за допълнителна информация, несъдържаща се в статистическите издания, се приемат от отдел "Статистически услуги" и се изпълняват в съответствие с действащия в НСИ Правилник за информационно обслужване.

14. Защита на индивидуалните данни

Информация за стокообмена се разпространява при стриктно спазване на законовите разпоредби за гарантиране конфиденциалността на индивидуалните данни..

Пълният текст на Закона за статистика, Закона за статистика на вътрешнообщностната търговия със стоки, Наредба на Министерски съвет за специфичните стоки и движения за системата Интрастат, Наредба на Министъра на финансите за функционирането на системата Интрастат са публикувани в Интернет и са достъпни за всички потребители на статистическа информация.